

Sak 15/22 Kvote for betinget skadefelling og lisensfelling av brunbjørn i region 3 Oppland i 2022 - 2023

Sekretariatet anbefaler at rovtviltnemnda i region 3 fatter vedtak om en samlet kvote for skadefelling og lisensfelling av brunbjørn i region 3/ Oppland på inntil 4 dyr

---

Styrende dokumenter

Naturmangfoldloven

Naturmangfoldloven legger rammen for forvaltningen av naturressursene. Etter § 5 skal artene og deres genetiske mangfold ivaretas på lang sikt og artene skal forekomme i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder. Naturmangfoldloven § 7 sier at prinsippene i §§ 8 til 12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet og vurderingene skal framgå av beslutningen. Tiltak etter naturmangfoldloven skal også avveies mot andre viktige samfunnsinteresser, jf. § 14, og uttak kan dernest tillates etter § 18 første ledd b), for å forhindre skade på husdyr, tamrein eller annen eiendom. En slik avveining skal ikke medføre at målet i § 5 fravikes, men at tiltaket vil kunne medføre at målsettingen nås på annen måte eller i annet tempo enn hvis naturmangfoldet hadde vært eneste hensynet å ta, jf. prinsippet om geografisk differensiert rovtviltforvaltning i rovtviltforskriften § 1.

Rovtvlitforskriften

Rovtvlitforskriften § 3 første ledd definerer de nasjonale bestandsmålene for brunbjørn, gaupe, jerv og ulv, mens de regionale bestandsmålene er gitt i § 4 første ledd. Region 3/ Oppland har ikke regionalt bestandsmål for brunbjørn.

Når bestandene av den enkelte art ligger over disse regionale bestandsmålene har rovtviltnemnda myndighet til å fatte vedtak om kvote for betinget skadefelling, lisensfelling og kvotejakt, jf. henholdsvis §§ 8, 10 og 11. Det er et absolutt krav om at nemnda må være beslutningsdyktig i henhold til § 7 tredje ledd.

I § 7 andre ledd heter det:

Rovtvlitnemndens vedtak skal bygge på den regionale forvaltningsplanen for rovtvilt, data om biologiske og bestandsmessige forhold og om skade- og konfliktsituasjonen, jf. forskriften § 3 tredje ledd og § 6.

Det er Nasjonalt overvåkningsprogram for rovtvilt som skal gi data om status og utvikling i bestandene, jf. § 3 siste ledd. Når kvote etter forskriften §§ 8, 10 og 11 er vedtatt, belastes irregulær avgang av rovtvilt i regionen denne kvoten, jf. § 7 siste ledd.

Om skadefelling

Skadefelling er hjemlet i naturmangfoldloven § 18, første ledd bokstav b, jf. rovtviltforskriften § 8; skadefelling av brunbjørn, gaupe, jerv og ulv er et virkemiddel for å avhjelpe akutte skadesituasjoner som kan oppstå på husdyr eller tamrein. Rovtvlitnemnda eller Miljødirektoratet setter en kvote for betinget skadefelling, jf. rovtviltforskriften henholdsvis §§ 8 og 13, og fellingstillatelse gis av Statsforvalteren innenfor den kvote og de vilkårene som er satt, jf. § 9, og

føringer gitt i rovtiltforliket. Kvoten som vedtas gjelder i perioden 1. juni til 15. februar, jf. § 8 første ledd siste punktum.

Skadefelling retter seg mot enkeltindivider, og er ikke et virkemiddel som kan benyttes til å regulere bestanden. Regulering av bestandsstørrelsen skal skje gjennom lisensfelling eller kvotejakt. Kvoten for betinget skadefelling kan derfor heller ikke direkte sammenlignes med en kvote for lisensfelling eller kvotejakt. Kvoten settes blant annet ut ifra det en forventer er realistisk at kan bli felt under skadefelling gjennom beitesesongen.

Vedtak om skadefelling er frikoblet fra grunneierretten.

Om lisensfelling

Lisensfelling av fredet rovtilt er hjemlet i naturmangfoldloven § 18, første ledd bokstav b og c, jf. rovtiltforskriften § 10. I rovtiltforskriften § 10 framgår det at «dersom vilkårene i forskriften § 7 er oppfylt, kan en rovtiltneemd fatte vedtak om kvote for lisensfelling for å begrense veksten og/eller utbredelsen av en bestand av gaupe, jerv, bjørn og ulv. Felling kan bare gjennomføres dersom det ikke finnes annen tilfredsstillende løsning ut fra prinsippet om geografisk differensiert forvaltning.»

Bestandsstatus for brunbjørn

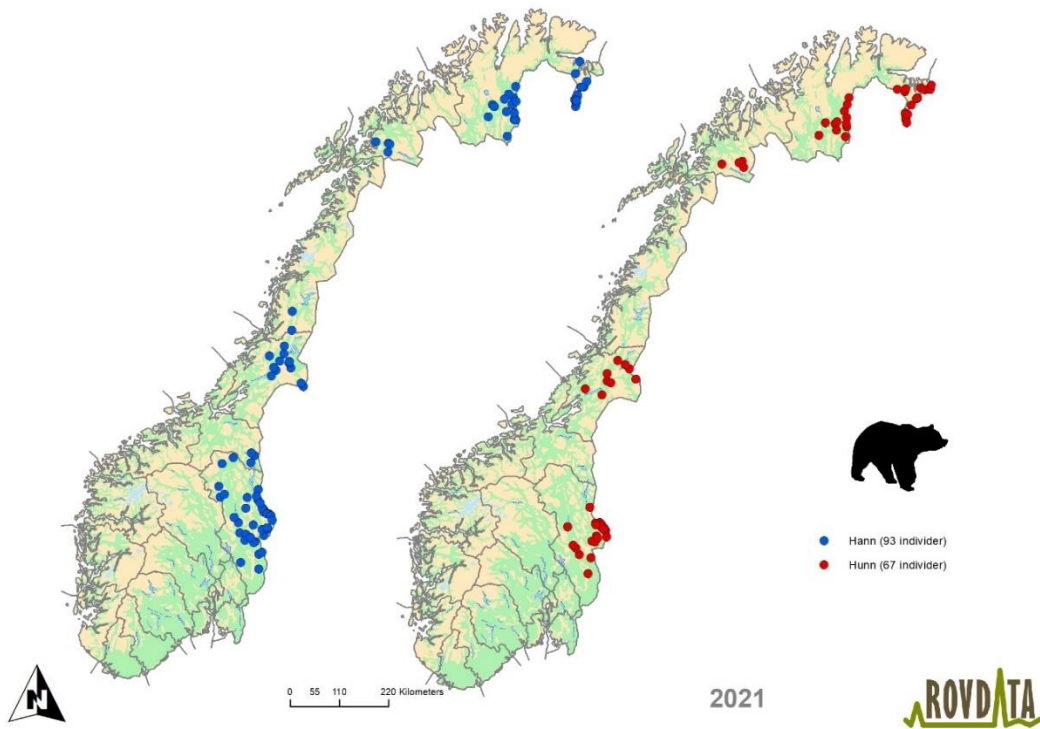
Brunbjørnbestanden overvåkes ved årlig innsamling og analyse av DNA-prøver. DNA-analysene gir fortløpende informasjon om nye individer, geografisk utbredelse og kjønnsfordeling. I tillegg danner dette grunnlaget for å estimere antallet ynglinger i Norge og de ulike rovtiltregionene.

I 2021 ble det påvist 160 brunbjørner i Norge, som er ti flere enn året før. Dette er minimumstall for antallet brunbjørner som har oppholdt seg i Norge i løpet av 2021. Av disse var 67 hunnbjørner og 93 hannbjørner. Dette er det høyeste antallet hunnbjørner som er påvist i Norge siden 2009.

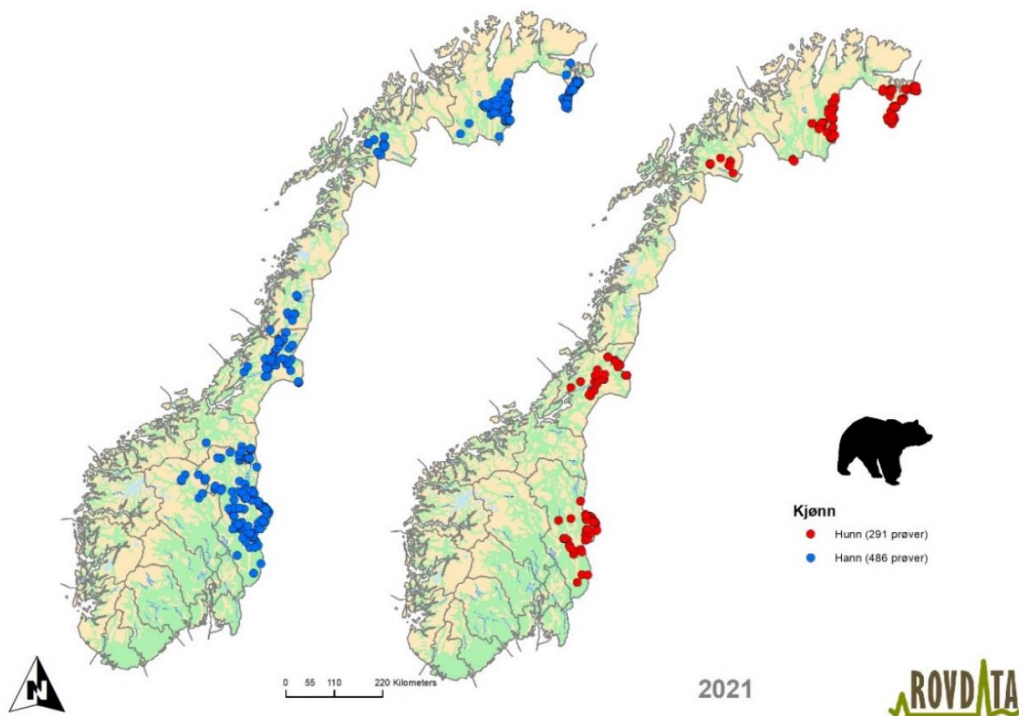
I Innlandet ble det påvist 66 brunbjørner i 2021, av disse var 25 hunnbjørner og 41 hannbjørner. Dette er en økning fra 2020 da det ble registrert totalt 52 brunbjørner, og det høyeste antallet som er påvist siden registreringen startet i 2009. Alle disse er registrert kun i gamle Hedmark, eller med geografisk midtpunkt i gamle Hedmark for individer som er registrert med mer enn en prøve (figur 1). Dette betyr ikke at det ikke har vært registrert bjørn i Oppland i 2021, bare at de individene som har vært i Oppland har hatt sitt geografiske midtpunkt i Hedmark (figur 2).

Bestanden i Innlandet har sterk sammenheng med hvordan bjørnen forvaltes i Sverige. I Sverige er bestanden beregnet til 2900 bjørner. De siste årene har svenske myndigheter hatt et mål om å redusere bjørnebestanden.

Roviltnemnda i region 3

Figur 1 Geografisk lokalisering av individbestemte prøver (n=708) i 2021 påvist med DNA-analyse. Figuren viser ett punkt for hvert individ, og for individer som er registrert med mer enn én prøve vises ett punkt som er geografisk midtpunkt. Kilde NINA Rapport 21

Figur 2 Geografisk lokalisering av individbestemte prøver (n = 777) i 2021 påvist med DNA-analyse. Individbestemte prøver av hannbjørner (n = 486) vises på kartet til venstre med blå. Kilde NINA Rapport 2

Estimat av antall ynglinger

Antallet ynglinger beregnes på bakgrunn av antallet registrerte hunnbjørner og deres geografiske lokalisering. For 2021 er det estimert at det var 8,1 ynglinger av brunbjørn i Norge. Dette er en svak nedgang fra 8,5 foregående år. I region 3/ Oppland er det ikke registrert noen ynglinger, mens i region 5/ Hedmark er det estimert 3,6 ynglinger i 2021.

Skadefelling, lisensfelling og annen avgang

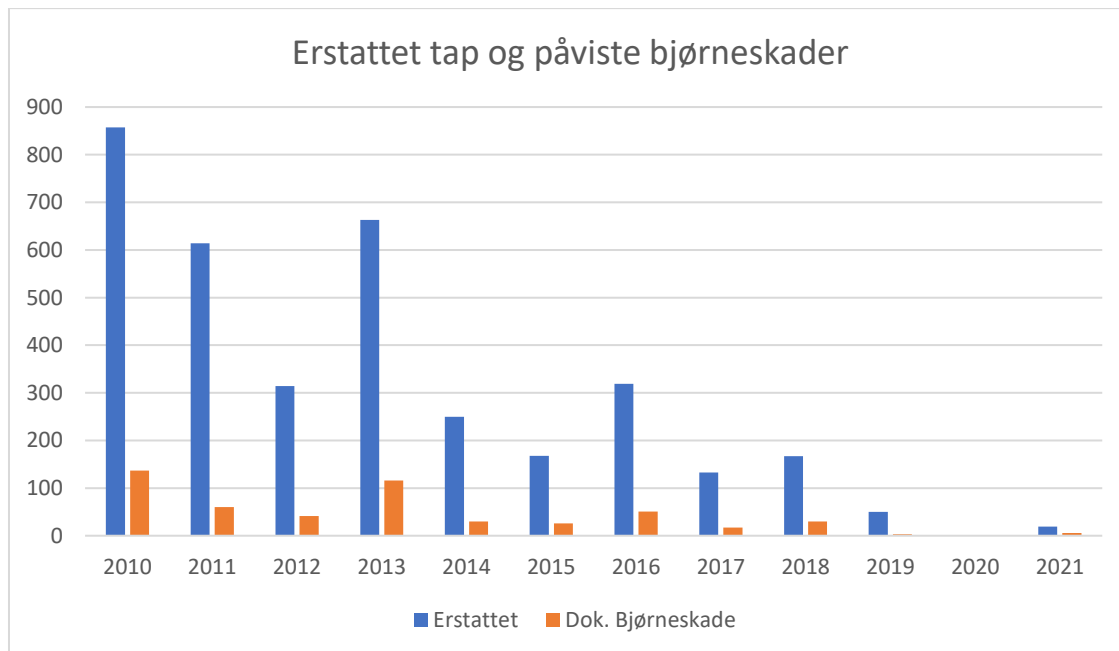
Det har vært tite avgang av bjørn i region 3/ Oppland. I 2021 ble det felt en bjørn i nødverge, før det må man tilbake til 2017 da det ble felt en bjørn på skadefelling. Det ble heller ikke meldt avgang på bjørn i 2015 og 2016.

Tap og skadesituasjonen for husdyr og tamrein på beite

Utbredelsesområdet til binner er avgrenset til østlige områder mot riksgrensen i region 3/ Hedmark. Det er i all hovedsak hannbjørner som kommer inn i beiteområdene i region 3/ Oppland, og dette kan forekomme i hele regionen.

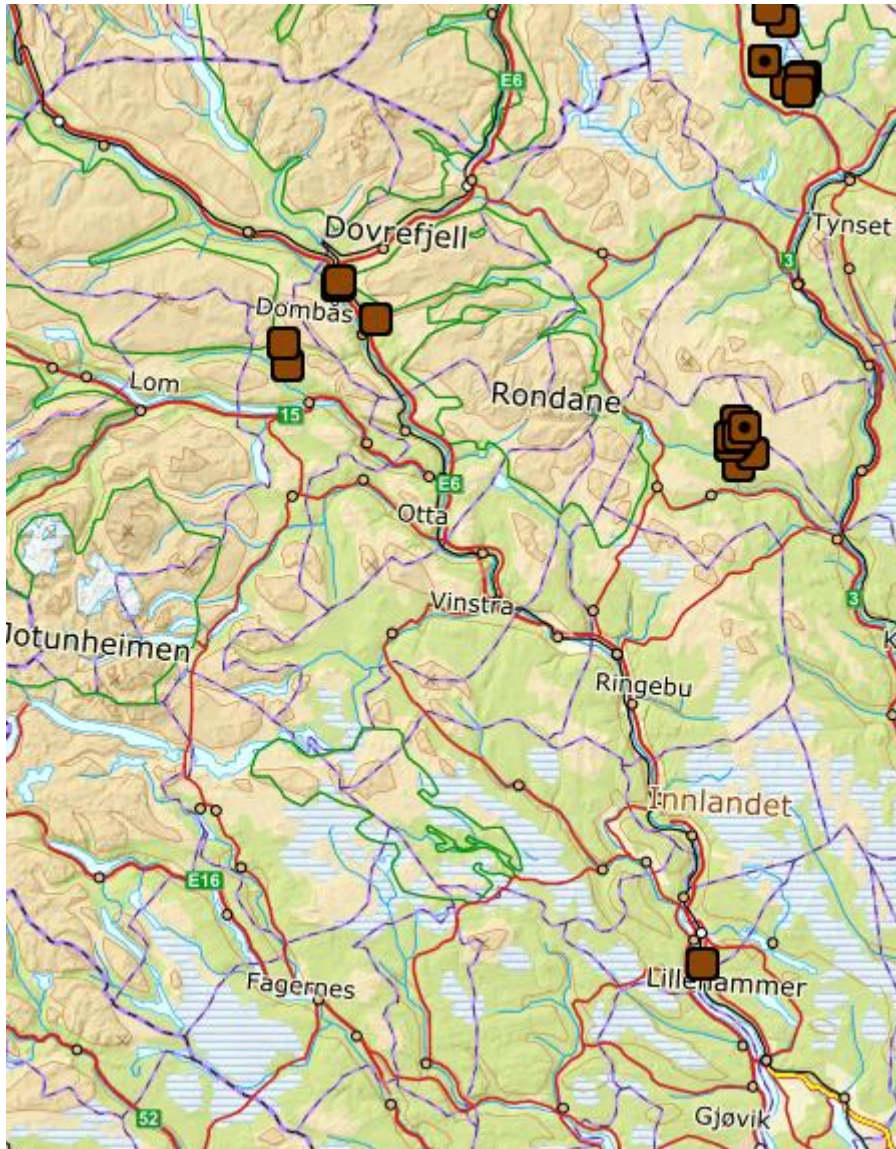
Sau

Det har fra 2010 og framover vært en vesentlig nedgang i antall skader på husdyr der bjørn er skadegjører, men med en del variasjon mellom år. Det var igjen en økning i antallet sau erstattet som tatt av bjørn i 2021 sammenlignet med 2020.

Figur 3: Antall sau erstattet og antall sau som er antatt sikkert eller dokumentert tatt av bjørn i region 3/ Oppland i perioden 2006 - 2021

Det er ingen dokumenterte skader av storfe og tamrein til bjørn i Oppland.

Figur 4: Dokumenterte skader forårsaket av bjørn på husdyr og tamrein i region 3/ Oppland og tilgrensende områder i perioden 2020 - 2021.

Enkelte år forekommer det også skader forårsaket av bjørn på bikuber, og i 2021 ble det registrert en antatt sikker skade av bjørn på bikube i Lillehammerregionen.

Vurderinger og innstilling fra sekretariatet

Om rovviltnemndas myndighet

Rovviltnemnda har myndighet til å fatte vedtak om kvote for betinget skadefelling og lisensfelling, jf. forskriften §§ 7, 8 og 10, når bestanden av den enkelte art ligger over de nasjonalt fastsatte bestandsmålene for regionen, jf. forskriften § 4. Videre har rovviltnemnda vedtaksmyndighet for bjørn når det er 10 ynglinger eller mer av bjørn i Norge.

I region 3/ Oppland er det ikke regionalt bestandsmål for bjørn, og nemnda har myndighet til å vedta kvote for betinget skadefelling og lisensfelling.

Sekretariatets vurdering av naturmangfoldloven §§ 8-12

Etter naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i lovens §§ 8 til 12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. Beslutninger som kan påvirke naturmangfoldet skal tuftes på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, jf. naturmangfoldloven § 8. Bjørnebestanden er godt undersøkt med årlige bestandsregistreringer, og man har dermed god oversikt over status og utvikling i bestanden.

“Føre-var-prinsippet” i § 9 sier at når det ikke foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvordan beslutningens virkning vil være på naturmiljøet, skal man unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Sekretariatet anser at det foreligger tilstrekkelig kunnskap til at nemnda kan fatte vedtak.

Ut ifra den vitenskapelige dokumentasjonen som foreligger om bestandsstatus og utvikling for brunbjørn mener sekretariatet å ha tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag til å kunne anbefale en samlet kvote for betinget skadefelling og lisensfelling av brunbjørn, uten at den samlede belastningen blir for stor og irreversible skader vil påføres bestanden, jf. naturmangfoldloven §§ 8 og 10. Paragraf 11 anses ikke som relevant i denne sammenheng.

Sekretariatet viser til prinsippet om differensiert forvaltning av rovvilt, jf. rovviltforskriften § 1 og forvaltningsplanen for rovvilt i region 3/ Oppland. Med differensiert forvaltning menes at hensynet til ulike interesser vektlegges forskjellig i ulike områder og for de ulike rovviltartene. Ved å nytte differensiert forvaltning mener sekretariatet at prinsippet om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder, herunder lokalisering, i naturmangfoldloven § 12 er ivarettatt.

Sekretariatets vurdering av samlet kvote for lisensfelling og skadefelling

Om kvote for betinget skadefelling

Sekretariatet anser at omfanget av skader forårsaket av bjørn tilsier at rovviltnemnda bør vedta en kvote for betinget skadefelling av brunbjørn i 2022-23. I 2021 fastsatte rovviltnemnda en samlet kvote for skadefelling og lisensfelling på tre brunbjørner. Det ble felt en brunbjørn i Vågå kommune på nødverge i 2021. Med bakgrunn i kjent avgang av brunbjørn de siste årene, kunnskap om bestandsmessige forhold og føringer i forvaltningsplanen, samt siste års skadeomfang på bufe, anbefaler sekretariatet en kvote for betinget skadefelling på fire brunbjørner i Oppland.

Om kvote for lisensfelling av brunbjørn

Sekretariatet viser til siste opplysninger om bestandsstatus og bestandsutvikling for brunbjørn, samt kjent avgang i bestanden.

Med hensyn til muligheten til å nå bestandsmålet kommende år, og at bestanden ikke påføres en for stor samlet belastning, mener sekretariatet at det samlet sett ikke bør felles mer enn fire brunbjørner i Oppland i 2022 gjennom skadefelling og lisensfelling. Siden 2015 er det kun felt 2 brunbjørner i region 3/ Oppland, men bestanden øker i Innlandet, så det kan forekomme at det kommer inn flere hanndyr denne beitesesongen inn i regionen enn tidligere. Binner med unger bør unntas fra lisensfelling.

Ut ifra bestandssituasjonen, samt skadehistorikk og skadeomfang på husdyr forårsaket av brunbjørn, er sekretariatet av den oppfatning at rovviltnemnda kan vedta å åpne for lisensfelling av brunbjørn i hele Oppland på eventuell resterende kvote for skadefelling.

Sekretariatenes vurdering av lisensfellingsområde og hjemmelsgrunnlaget for lisensfelling i henhold til naturmangfoldloven § 18, første ledd, bokstav b

Anbefaling av lisensfellingsområde

Sett på bakgrunn av at beitebruken omfatter storparten av arealene i regionen, samt historiske tapstall tilbake i tid, mener sekretariatet at det er et skadepotensial i hele region 3/ Oppland. Sekretariatet mener derfor at det bør åpnes for lisensfelling på bjørn i hele region 3.

Vurdering av vilkåret om at uttaket må avverge skade

Formålet med uttak etter naturmangfoldloven § 18, bokstav b er å forhindre skade. Etter annet ledd kreves det i tillegg både at uttak ikke truer bestandens overlevelse og at formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte.

I områder hvor brunbjørn kan komme i kontakt med beitedyr vil det alltid være en mulighet for at skader kan oppstå. Sekretariatet viser til at det foreslåtte lisensfellingsområdet omfatter hele regionen som har viktige beiteområder for husdyr og tamrein. I disse områdene går et stort antall sau og tamrein på utmarksbeite, og i en del områder har det gjennom flere år vært skader forårsaket av bjørn. Sekretariatet anser at vilkåret om at uttaket må avverge skade er oppfylt i hele regionen.

Vurdering av vilkåret om at uttaket ikke må true bestandens overlevelse

Bestanden av brunbjørn nasjonalt ligger under det fastsatte bestandsmålet. Region 3/Oppland har ikke eget, regionalt bestandsmål for brunbjørn. Sett i forhold til binneområdene i Sverige/Hedmark, har de bjørnene som har hatt tilhold i Oppland vandret langt ut fra reproduksjonsområdet. Tidvis har noen av disse opptrådt mer stasjonært, og det er registrert overvintringer i regionen. Felling av slike "perifere" hannbjørner regnes å ha begrenset innvirkning på bestandens overlevelse. Vi vurderer også at felling av et begrenset antall av slike hannbjørner vil ha liten innvirkning på målet om å nå den nasjonale bestandsmålsettingen, i motsetning til felling av binner. Sekretariatet legger til grunn at binner med unger unntas fra felling.

Sekretariatet viser til at skadefelling ikke er et virkemiddel for å regulere bestanden, men at formålet er å håndtere akutte skadesituasjoner eller situasjoner hvor det er et overhengende skadepotensial. Statsforvalteren må i hvert enkelt tilfelle vurdere en eventuell iverksetting opp mot regional forvaltningsplan og kriteriene i rovviltforskriften. Terskelen for å iverksette betinget skadefelling skal være høyere innenfor rovviltprioriterte områder, men for bjørn er det ikke rovdyprioriterte områder i Oppland. Sekretariatet viser også til at dyr som blir felt ved skadefelling trekkes fra den samme kvoten for lisensfelling.

På bakgrunn av ovenstående mener sekretariatene at et vedtak om en samlet kvote på fire brunbjørner for skadefelling og lisensfelling i region 3/ Oppland ikke vil true bestandens overlevelse eller være til hinder for å nå bestandsmålet nasjonalt kommende år.

Vurdering av vilkåret om at formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte

Sekretariatet viser til at det i regionen er et stort antall sau og tamrein på beite, og at det i flere av beiteområdene har forekommet skader forårsaket av bjørn.

Det fremgår av rovviltforliket at soneinndelingen skal forvaltes tydelig. Dette innebærer blant annet at beitenæringen skal tilpasses rovvilt i rovviltprioriterte områder, mens det i beiteprioriterte områder skal være lav terskel for uttak av rovvilt. Med hensyn til dette anser sekretariatet at det ikke finnes andre forebyggende tiltak som på en tilfredsstillende måte kan redusere skadepotensialet.

Når det gjelder kvote for skadefelling, viser sekretariatet også til at Statsforvalteren skal gjøre en vurdering av om formålet kan nås på annen tilfredsstillende måte i hvert enkelt tilfelle der det kan være aktuelt å gi skadefellingstillatelse.

Sekretariatet anser at vilkåret om at formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte er oppfylt.

Sekretariatets forslag til vedtak

1. Om nemndas myndighet

Nemnda viser til at regionen ikke har bestandsmål for brunbjørn og at nemnda derfor har myndighet til å fatte vedtak om kvote for betinget skadefelling og lisensfelling av brunbjørn i 2022, jf. rovviltforskriften §§ 8 og 10, jf. også §§ 4 og 7

2. Om størrelse på kvote

For å forebygge betydelige skader på husdyr og tamrein forårsaket av brunbjørn, anser rovviltnemnda at det er behov for en kvote for betinget skadefelling i region 3/ Oppland. Nemnda har fått forelagt den siste tilgjengelige vitenskapelige kunnskapen om brunbjørnbestandens status og utvikling.

Nemnda viser til sekretariatets faglige vurderinger om at den foreslåtte kvoten for skadefelling og lisensfelling på fire dyr ikke vil påføre bestanden irreversibel skade eller for stor samlet belastning.

Forvaltningsplanen for rovvilt i Oppland vil ligge til grunn for iverksettelse av eventuelle fellingstillatelser, jf. også rovviltforskriften §§ 1, 6 og 9. Gjennom denne differensierte forvaltningen er hensynet til lokalisering i naturmangfoldloven § 12 vurdert. Rovviltnemnda anser at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om virkninger på naturmiljøet i denne saken, og føre-var-prinsippet, jf. § 9, tillegges mindre vekt. Rovviltnemnda anser ikke at § 11 er relevant i denne sammenheng.

Det fastsettes en kvote på fire brunbjørner for betinget skadefelling.

Rovviltnemnda åpner for lisensfelling av brunbjørn på eventuell gjenværende skadefellingskvote til høsten. Nemnda anser at det maksimalt kan felles fire brunbjørner totalt ved skadefelling og lisensfelling i region 3/ Oppland.

3. Om lisensfellingsområde

Rovviltnemnda viser til forvaltningsplan for rovvilt i Oppland, og anbefaler at lisensfellingsområdet for bjørn settes i hele regionen. Rovviltnemnda anser at en lisensfelling av brunbjørn innenfor dette området kan skje med hjemmel i naturmangfoldloven § 18 bokstav b.

4. Om lisensfellingsperiode

Lisensfellingsperioden fastsettes til perioden fra 21. august til 15. oktober 2022.

5. Vilkår for deltakere i lisensfelling

Jeger plikter å holde seg oppdatert om status for lisensfellinga minst en gang daglig under fellingsforsøk. Statsforvalteren oppretter en bjørnetelefon som gir jegeren opplysning om antall felte dyr og hvor mange dyr som gjenstår på kvoten. Jeger plikter også å registrere seg som bruker av Statsforvalterens løsning for SMS-varsling om status for lisensfellinga.

6. Om felling av binne med unge(r)

Roviltnemnda setter vilkår om at binne med unge(r), samt hennes unge(r) er unntatt fra skadefelling og lisensfelling.

Vedtaket er fattet med hjemmel i §§ 8 og 10 i forskrift om forvaltning av rovvilt av 18. mars 2005, jf. § 18 i lov om forvaltning av naturmangfold av 19. juni 2009. Dette vedtaket er et enkeltvedtak og kan påklages i medhold av forvaltningsloven kapittel VI, senest innen 3 uker etter at vedtaket er gjort kjent.